

אבל לענין לימנות, דברי הכל אין נמנים אלא עד שישחט.

דאמר קרא [שמות יב] "ולקח הוא ושכנו הקרוב אל ביתו במכסת נפשת, איש לפי אכלו תכוסו על השה".

ודרשו חכמים: "במכסת נפשות" — במנין הנפשות.

והדר, אחר כך — "איש לפי אכלו תכוסו" תשחטו.

ומכאן שהמינוי צריך להיות לפני השחיטה.

תניא נמי הכי:

נמנין ומושכין את ידיהן ממנו עד שישחט.

רבי שמעון אומר: נמנין עד שישחט, ומושכין עד שיוזק הרב.

מתניתין:

הממנה עמו אחר בחלקו. אחד מבני החבורה השותפין בקרבן הפסח, שהלך ומינה אדם אחר על סמך שיש לו חלק בקרבן.

רשאיין בני חבורה להפרד ממנו וליתן לו את שלו.

והוא אוכל משלו יחד עם האחר שנמנה עמו בחלקו.

והן אוכלין משלהן, בחבורה נפרדת בפני עצמה.

וסובר התנא של משנתנו שאפשר לחלק קרבן פסח אחד לשתי חבורות [וכסתם

משנה לעיל פו א, ודלא כרבי שמעון בכרייתא שם]

גמרא:

איבעיא להו: בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהן יפות, שהיה אחד מהם גורגן שממהר לחטוף ולאכול הרבה, ובלשון נקיה נקט התנא.

מהו שיאמרו לו, האם יכולים שאר בני החבורה לומר לו: טול חלקך כשיעור שאוכל כל אחד מיתר אנשי החבורה, וצא!

וצדדי הספק הם:

מי אמרינן האם אנחנו אומרים: מצי אמר להו הא קבילתון — יכול לומר להם: קיבלתם אותי איך שאני, על דעת לאכול בכל כוחי, בדמים ששלמתי להשתתף עמכם.

או דלמא [שמא] מצו למימר ליה יכולין לומר לו: כי קבלינן לתיקוני זביחה. זה שקיבלנו אותך להשתתף איתנו, היה לתקנת הזבח, שצריכים לאכול את כולו בלילה, וכדי שלא להותיר מבושר הפסח שיתפנו אותך, ושיערנוך כאכילת רוב בני אדם.

אבל אדעתא דאכלת טפי מינך, אילו ידענו שתאכל יותר ממה שאנו אוכלים — לא קבלינך לא היינו מקבלים אותך.

תא שמע ממה ששנינו במשנתנו: הממנה אחרים עמו על חלקו, רשאיין בני חבורה ליתן לו את שלו והוא אוכל את שלו והן אוכלין את שלהן.

מאי טעמא רשאיין בני החבורה ליתן לו את שלו?

שהמנהו, תרווייהו שניהם ביחד, רק כשיעור אכילת חד מבני חבורה הוא דאכלי, ואינם גורמים לאכילה יתירה, בכל זאת מצי אמרי ליה, יכולין שאר בני החבורה לומר לו לממנה דלא ניהא לן אינש נוכראה גבן, לא נוח לנו אדם זר אצלנו.

ומביאה הגמרא ראייה נוספת לפשוט את הבעיא:

תא שמע: שנינו בבבוייתא: השמש שאכל כזית בשר בצד התנור לפני שהגיש את הבשר לבני החבורה במקום ישיבתם — אסור לו להמשיך ולאכול במקום שבני החבורה יושבין, אלא חייב להשאר במקומו ולסיים בו את אכילת בשר הפסח, לפי שאין אוכלין פסח בשני מקומות.

ואם היה פקח — ממלא כריפו ממנו [מן הבשר] במקום שהוא עומד.

ואם רצו בני חבורה לעשות טובה עמו לפני שהתחילו לאכול במקום ישיבתן, באין, ויושבין בצדו, ואוכלין, דברי רבי יהודה, שסובר שאין אוכלין את הפסח בשני מקומות [ורבי שמעון מתיר לעיל פו א].

ומדייקינן מהבבוייתא: רצו בני חבורה לעשות טובה, אין. [כן]. ומשמע שאם לא רצו, לא עושים.

לאו [האם לא], **משום דהוי ליה כידים של אחד מהם יפות** הרי הוא אוכל יותר משאר בני החבורה, כך גם הממנה אחרים עמו על חלקו, גורם ששניהם יאכלו ביחד בחלקו יותר מאשר כל אחד אחר שבחבורה.

ואי פלקא דעתך [ואם יעלה בדעתך לומר] **ש"בהיו ידיו של אחד מבני החבורה יפות" מצי אמר לחו יכול לומר להן: קבילתון.**

אם כן, גם במשנתנו, כשממנה אחר עמו בחלקו — **ניהוי האי** [יהיה זה הממנה את האחר על חלקו] **כ"ידיו יפות"!**

וכיון שאומרת המשנה שאם ממנה אחר בחלקו אומרים לו בני חבורה צא, אם כן גם בידיו יפות הדין כך.⁽¹⁾

אמרי רבנן לדחות את הראיה: **לא**. אין הטעם בממנה אחרים במשנתנו, משום שגורם שיאכלו שניהם יחד אכילה יתירה.

אלא משום שבני החבורה אינם רוצים שישתתפו הרבה אנשים בסעודה, לפי שריבוי האנשים גורם לריבוי דעות, ויכולים לעכב בזה את הסעודה. **ודעות שאני** [שונה הדבר מאכילה יתירה].

דאי נמי שגם אם הממנה ביחד עם זה

משום שהיה אפשר לדייק להיפך: מזה שהמשנה דברה בממנה עמו אחרים ולא במי שידי יפות, משמע שדוקא בממנה אחר יכולים לומר לו צא, משום שאי אפשר לו לומר קבילתון. אבל ידיו יפות שיכול לומר קבילתון אין רשאי ליתן לו חלקו, ולכן הגמרא העדיפה לומר תירוץ שידחה גם סברא זו.

1. הקשו בתוספות: מה ראייה היא זו, הרי יש לתרץ שבענין ידיו של אחד מהן יפות יכול לומר להם קבילתון, דהיינו שקבלתם אותי כפי שאני, ואני גרגרן, אבל בממנה אחרים עמו, אף על פי שקיבלוהו כמו שהוא, הרי אכילתו היא אכילת אדם אחד, ולא קיבלו עליהם שיוסיף אחר עמו. ותירצו התוספות שהגמרא לא תירצה כן

ומדברי הברייתא אנו לומדים שבני החבורה יכולים לומר לשמש לא קבלנו אותך על דעת שנטרך עבורך.

ואמאי? נימא להו: הא קבילתון! שיאמר השמש לבני החבורה, הרי קבלתם אותי איך שאני אצטרך!

אלא, בהכרח, שלא יכיל לומר קבילתון, וכמו כן יש לומר באחד שידין יפות שאינו יכול לומר קבילתון.

ודחינן: **שאני התם**, שונה המקרה של השמש, משום **דאמרי ליה** שאר בני החבורה: **כי קבילנך** זה שקיבלנו אותך היה **אדעתא דנטררך קמו**, על דעת שנטריח אותך לעמוד לפנינו ולשרת אותנו. אבל **למטרך לן** לדירך להטריח אותנו בשביל, **לא קבילנך**.

מה שאין כן במי שידין יפות, הרי שאר בני החבורה אינם יכולים לדעת איך דרכו לאכול, והיה להם לבדוק שמא הוא גרגרן, וכיון שלא בדקו מוכח שכל מאכלו קיבלו עליהם.

תא שמע: שנינו בתוספתא: **בני חבורה שהיה ידיו של אחד מהן יפות, רשאיין לומר טול חלקך וצא. ולא עוד, אלא אפילו אם היו חמשה אנשים ועשו סיבולת**, סעודה משותפת בשאר ימות השנה, והיו ידיו של אחד מהם יפות, **רשאיין הארבעה האחרים לומר לו: טול חלקך וצא** [ומפורש להלן].

ובברייתא זו נאמר בפירוש בידין של אחד יפות רשאיין לומר לו צא, ולכן מסקינן: **שמע מינה** שאכן כך הדין.

ועתה הגמרא חוזרת להסביר את סוף דברי הברייתא: "ולא עוד אלא אפילו חמשה

ועשו סיבולת רשאיין לומר לו טול חלקך וצא".

והוינן בה: **מאי "ולא עוד"**? מדוע יש חידוש גדול יותר בסיבולת, מאשר בחבורה של פסח?

ומתריצין: **לא מבעיא** [לא זו בלבד] **קאמר:**

לא מבעיא פסח, אין צריך לומר בפסח שיכולים בני החבורה לומר לו טול חלקך. משום **דמצי אמרי ליה** שיכולים בני החבורה לומר לו גרגרן: **כי קבילנך** — **לתיקוני זביחה!** כשקבלנו אותך היה רצוננו לתיקון הזבח שלא ישאר נותר, והיינו זקוקים לשיעור אכילת אדם אחד רגיל ולא יותר.

אלא אפילו סיבולת נמי, דצוותא בעלמא הוא, שהשתתפו כולם בסעודה אחת משום אהבה ורעות, והיה אפשר לומר שמשום אהבה ורעות קבלוהו עליהם לאכול כפי כל יכולתו.

אף על פי כן, **רשאיין לומר לו טול חלקך, וצא**. שלא קיבלו עליהם אלא בכדי אכילת רוב בני אדם.

איכא דאמרי: הא, בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהם יפות — **לא אבעיא לן**. ובזה פשוט שיכולין לומר לו טול חלקך וצא.

אלא הכי הוא דאיבעיא לן: האם בני חבורה רשאיין לחלק את קרבן הפסח ולתת לכל אחד חלקו. או אינן רשאיין לחלק אלא אוכלין כאחד.

תא שמע: שנו בתוספתא: **בני חבורה שהיו ידיו של אחד מהם יפות, רשאיין לומר לו טול חלקך וצא**.

ומזה שהברייתא דברה בהיו ידיו של אחד מהם יפות ולא דברה בכל אדם, משמע היו ידיו יפות, אין. הרי הם רשאים לומר לו טול חלקך וצא. אבל אם אין ידיו יפות, לא.

ומסקינן: שמע מינה שבני חבורה אינם רשאים להחלק (2).

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עריבו ריפתא בהדי הדדי. השתתפו וערבו סעודתם יחד.

אדאכיל [עד שאכל] **רב הונא בריה דרב יהושע** **הדא ככר אחת, אכיל רב פפא ארבע.**

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא: פלג לי תן לי חלקי.

אמר ליה רב פפא: קבילתון קבלת אותי כמו שאני אוכל.

איתיביה רב הונא בריה דרב יהושע כל הני תיובתא, כל השאלות ששאלנו לעיל על סברת "קבילתון":

א. ממשנתנו, בממנה אחרים על חלקו שרשאים בני חבורה ליתן לו את שלו. ואינו יכול לומר קבילתון.

ב. השמש שאכל כזית בשר בצד התנור, רק אם רוצים עושין עמו טובה, ואין השמש יכול לומר קבילתון.

ושני, תירץ לו רב פפא בדשנינן, כמו שתירצנו לעיל.

ושוב **איתיביה רב הונא בריה דרב יהושע**

לרב פפא מהברייתא: **בני חבורה** שהיו ידיו של אחד מהן יפות רשאים לומר לו טול את שלך וצא.

אמר ליה רב פפא: התם הטעם בכרייתא שם, הוא משום **דאמרי ליה** שאומרים בני החבורה לגררן: **כי קבילנך לתיקוני זביחה.** אבל אתה השתתפת איתי בסעודת הרשות משום צוותא ורעות, ורצית לאכול עמי בצוותא, ולכן קבלת עליך את כל אכילתי.

ושוב **איתיביה רב הונא** מסוף הברייתא: "ולא עוד אלא אפילו חמשה ועשו סיבולת [סעודה משותפת] רשאים לומר לו טול חלקך וצא".

חזר בו רב פפא, **ופלג לה, נתן לרב הונא בריה דרב יהושע את חלקו.**

אזל הלך רב הונא, עריב בהדי רבינא. השתתף בסעודה יחד עם רבינא.

אדאכיל רב הונא בריה דרב יהושע **הדא ככר אחת, אכיל רבינא תמניא** [שמונה].

אמר רב הונא בריה דרב יהושע: מאה פפי, עדיף להשתתף עם מאה אנשים הדומים לרב פפא, **ולא להשתתף עם הדא רבינא.**

תנו רבנן: הממנה אחרים עמו על פסחו — אדם שהפריש שה לקרבן פסח. ואחר כך מינה אנשים נוספים על קרבנו תמורת תשלום שהם שילמו לו ממעות שהם הפרישו לקנות בהם קרבן פסח.

וכן **הממנה על חגיגתו** — שהמנה אותם על שה שהקדיש לקרבן שלמי חגיגה [שהיו

כרחו של אחד מהם, אבל אם הסכימו ביניהם

2. פירש המאירי שאינם רשאים לחלוק בעל

מקריבים בערב פסח עבור כל המנויים, כדי שיאכלו את הפסח על השובע] —

מעות שבידו, ששלמו לו אותם אנשים כדי להמנות עמו, הרי הם מתחללים על הקרבן שהמנה אותם עליו, והרי המעות חולין.

ואף על פי שהמנה כבר הקדיש את השא לפסחו, מכל מקום, עכשיו שהם נמנים על הפסח או על החגיגה, מתחללות עליו המעות, ויוצאות לחולין. ובגמרא לקמן מבואר טעם הדבר.

והמוכר עולתו ושלמיו, אם אחרי שכבר הקדיש בהמה להקריבה לעולה או לשלמים מכר אותה על מנת שיתכפר בה אחר — **לא עשה ולא כלום**. כי אין עולה של אדם קריבה עבור כפרת אדם אחר, אלא רק על מנת שיתכפרו בה הבעלים הראשונים.

ומעות ששילם הקונה בעד העולה והשלמים, כל שהן, כל מחיר ששילם, ואפילו אם שילם הקונה יותר מדמי הבהמה — **יפלו לנדרבה**. לשופרות [קופות דומות לשופר שרחבות למטה וצרות למעלה] שהיו במקדש, שהיו מקריבים מהמעות שבהן "עולות נדבת הציבור", בזמן שהמזבח היה בטל, שאין מה להקריב בו.⁽³⁾

ומקשינן: **וכי מאחר דלא עשה ולא כלום** — מעות שנתן הקונה, אמאי יפלו לנדרבה?

אמר רבא תירוצן: קנסא קנסו חכמים את הקונה, כדי שלא יקנה פעם אחרת עולה ושלמים של אחר להתכפר בהם.⁽⁴⁾

והוינן: **ומאי מעות "כל שהן"**, מה בא התנא להשמיענו בזה?

ומתריצין: **אף על גב דהעולה והשלמים לא הוו שוו** [לא היו שווים] **אלא ארבעה זוו** בלבד, **ויחבו ליה** ונתנו לו בדמיהם חמשה — **אפילו בההיא יתירא**, אפילו בזו החמישי המיותר, **נמי קנסוהו**.

שלא תאמר שאת הזו החמישי נתן הקונה למוכר במתנה בעלמא ולא בעד המקח, שהרי העולה והשלמים שווים רק ארבעה, ואם כן בזה לא יקנסוהו. לכן השמיע לנו התנא שגם בזה קנסוהו.

אמר עולא, ואיתימא אמר רבי אושעיא [שניהם היו בני ארץ ישראל]: **אפשר, ידעי חברין בבלאי**, הלואי שיודעים חברינו הכבלים **טעמא דהאי מילתא**, טעם דבר זה ויודיעונו:

להרמב"ם ושאר המפרשים בשקלים פרק ד' משנה ד' וערוך ערך "קץ".

4. ולמה קנסו רק את הקונה ולא את המוכר? פירש רש"י דלאו עכברא גנב אלא חורא גנב. [לא העכבר גנב, אלא החור שהעכבר מניח גניבתו שם, שאילו לא היה לו חור לא היה גונב]. כלומר, לא המוכר פשע אלא הקונה. ובגמרא בגיטין מה א [וקידושין נו א וערכין ל

לחלק, רש"י. אולם הרמב"ם [פרק ב' הלכה טו] כתב שתמא שאינם רש"י, ולמד המאירי בדעת הרמב"ם שאפילו מדעתם אינם רש"י.

3. ונקראו קרבנות אלו "קין המזבח". "קין" היינו פירות קין יבשים, שדרך העלות אותם על השלחן לקינוח סעודה, וכשם שמעלים פירות בגמר הסעודה כך אחר שמביאים חובת היום מביאים עולות הללו. [פירוש המשניות

פסח שייר בקדושתן. שאמר: הרי הן קדושות על מנת כן, שכאשר אני אתן אותם לבעל הטלה להמנות עמו – תפקע בכך קדושתן, ויהיו מאז חולין בידו, ואוכל ליתנם לו את המעות בתורת מתנה גרידא והוא ימנה אותי על קרבנו במתנה⁽¹⁾

ב. בעל המעות הקדיש אותן הקדש גמור, אלא שבעל הטלה לא הקדישו הקדש גמור, וכדלקמן.

ומצאנו מקור לדבר זה, שהטלה או המעות אינם הקדש גמור, בביריתא [בתמורה ל א], שנחלקו בה רבי וחכמים בדין אדם שהפריש טלה לפסחו, ונוזק למעות, ורוצה להמנות אחרים על פסחו ולקבל מהם את מעותיהם שהפרישו לקניית פסח, ולהשתמש באותן מעות.

לדעת חכמים מותר לו להשתמש בדמים אלו רק לצרכי אכילת קרבן פסח [כגון לקנות בהן עצים לצלותו].

ואילו רבי סובר שיכול לעשות בהם שימוש גמור של חולין, ויכול לקנות בדמים אלו חלוק לעצמו או טלית, על אף שהדמים שקיבל הן מעות קדושות, ולכאורה אינן יכולות להתחלל על הקרבן הקדוש.

ובהכרח, צריך לומר שרבי סובר שאין המעות קדושות לגמרי.

שהרי שנו בביריתא "הממנה אחרים עמו על פסחו ועל חגיגתו מעות שבידו חולין". ולמה אמרו כן? הרי זה הממנה הפריש טלה לפסחו. וזה שנמנה עליו הפריש קודם לכן את המעות לפסחו.

ואם כן היאך, כיצד החקיש שהיה במעות חל מתחלל על הטלה שגם הוא הקדש?

שחילול מעות הקדש יתכן רק אילו היה הקונה נותן מעות עבור בהמת חולין, שאז היתה הקדושה שבמעות מתחללת על בהמת חולין, והמעות יצאו לחולין.

אבל כאן, כיון שהבהמה כבר היתה קדושה קודם לכן לשם פסח, להיכן הלכה הקדושה שהיתה במעות?

וכיון שכך מה טעם הדבר דקתני מעות שבידו חולין?

אמר אבוי לתרץ: בהכרח שלא יתכן לומר כמו שנקט המקשן [עולא או רבי אושעיא] בפשטות, שגם המעות היו הקדש גמור וגם הטלה היה הקדש גמור.

אלא, מוכרחים לומר שאחד מהם לא היה "הקדש גמור".

ואפשר לומר בזה שני דרכים:

א. בעל המעות שהפריש את מעותיו לקרבן

1. קשה, הרי יש מאן דאמר שהקדש לא פקע בכדי [בחנם] בלא פדיון. ויש לומר, שכל זה דוקא בקדושת הגוף, אבל קדושת דמים פקעה בכדי אם מתחילה כשהקדיש, הקדיש לזמן. כמבואר בנדרים כט א. אך מדברי רש"י עירובין לו א נראה לכאורה

[א] הקשו הרי אם לא היה עכבר, החור לא היה יכול לגנוב. ותיצרו מסתברא שבמקום שנמצא האיסור שם קנסו.

ועל פי זה יש לבאר בסוגייתנו שהמעות של חולין שייכים ללוקח ואותו קנסו. אבל את המוכר לא קנסו להביא דמים אחרים.